

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de avocatul Radu Dumneanu în interesele lui Popovici Eugen și de Popovici Eugen,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Popovici Eugen împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-922/23
nr. PIGD 2-21140653-01-2ra-03072023)*

Recursurile nu se încadrează în temeiul prevăzut la art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023), or, instanța de apel a aplicat legea care urma să fie aplicată, interpretând-o corect.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru – O. Parfeni
Curtea de Apel Chișinău – I. Cotruță, I. Țurcan, L. Pruteanu

19 martie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de avocatul Radu Dumneanu în interesele lui Popovici Eugen și de Popovici Eugen,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Malanciuc,

Diana Stănilă, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La data de 21 septembrie 2021, Popovici Eugen a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Consiliul Superior al Magistraturii, prin care a solicitat repararea prejudiciului material și moral cauzat de acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea cererii, Popovici Eugen a menționat că, prin ordonanța emisă la 18 octombrie 2018 de către Procurorul General al Republicii Moldova, s-a dispus pornirea urmăririi penale pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a) din Codul penal. În cadrul urmăririi penale, el a fost recunoscut în calitate de bănuit prin aceeași ordonanță din 18 octombrie 2018.

3. De asemenea, prin ordonanța din 22 octombrie 2018 emisă de Procurorul General al Republicii Moldova, s-a dispus pornirea urmăririi penale împotriva lui Popovici Eugen în baza art. 243 alin. (2) lit. b) din Codul penal. Ulterior, prin ordonanțele din 19 octombrie 2018 și 24 octombrie 2021, cauzele penale menționate au fost conexate la cauza penală pornită la data de 5 octombrie 2018 în temeiul art. 325 alin. (3) lit. a¹) din Codul penal, vizându-l pe Șteliman Serghei.

4. Reclamantul a subliniat că, deși a fost recunoscut ca bănuit abia la data de 18 octombrie 2018, prin ordonanța din 17 octombrie 2018 s-a dispus efectuarea măsurilor speciale de investigație, inclusiv documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, localizarea și urmărirea prin sistemul GPS sau alte mijloace, în vederea relevării și fixării acțiunilor sale.

5. La data de 18 octombrie 2018, s-a dispus pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului Eugen Popovici, deși, până la acea dată, în materialele cauzei penale nu existau probe care să indice că acesta ar fi comis fapta prevăzută de art. 324 din Codul penal. Cauzei penale i-a fost atribuit numărul de ordine 2018978318.

6. Tot la data de 18 octombrie 2018, judecătorul de instrucție a confirmat legalitatea ordonanței emise la 17 octombrie 2018, prin care s-au dispus măsuri speciale de investigație împotriva judecătorului Eugen

Popovici. În încheierea respectivă s-a menționat expres că aceasta a fost emisă în cauza nr. 2018978301, care însă nu fusese pornită împotriva lui Eugen Popovici. De asemenea, nu exista nici demersul procurorului, nici o încheiere emisă de judecătorul de instrucție, conform art. 132⁵ alin. (9) din Codul de procedură penală, care să permită utilizarea datelor obținute în urma măsurilor speciale de investigație dintr-o cauză penală în alta. În plus, chiar și aceste date, obținute ilegal, nu relevau vreo acțiune ilicită din partea lui Eugen Popovici.

7. La data de 19 octombrie 2018, s-a dispus conexarea cauzelor penale nr. 2018978301 (pornită împotriva lui Serghei Șteliman), nr. 2018978313 (pornită împotriva lui I. Berladean) și nr. 2018978318 (pornită împotriva lui Eugen Popovici).

8. Astfel, rămâne neclar ce materiale i-au fost prezentate judecătorului de instrucție pentru confirmarea măsurilor speciale de investigație la 18 octombrie 2018, având în vedere că procesele-verbale ale măsurilor speciale de investigație erau datate cu 20 octombrie 2018 și 22 octombrie 2018. Mai mult, bănuitul Serghei Șteliman, ulterior acuzat de trafic de influență, a făcut declarații abia la 20 octombrie 2018. Măsurile speciale de investigație fuseseră dispuse la 17 octombrie 2018 în cauza penală ce îl viza pe Șteliman Serghei, la care cauza penală împotriva lui Eugen Popovici a fost conexată abia la 19 octombrie 2018.

9. Prin ordonanța din 1 noiembrie 2018, Popovici Eugen a fost pus sub învinuire, fiindu-i imputată comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 30, 33, 42 alin. (2), 45 raportate la art. 324 alin. (3) lit. a) din Codul penal, cu mențiunea că acestea ar fi fost săvârșite în calitate de autor, ca persoană cu funcție de demnitate publică, în formă continuată. De asemenea, i-au fost imputate infracțiunile prevăzute de art. 42 alin. (2) și alin. (4) raportate la art. 243 alin. (2) lit. b) din Codul penal, în concurs real de infracțiuni.

10. Deși circumstanțele menționate în ordonanța de punere sub învinuire din 1 noiembrie 2018 nu existau, iar probele pentru a susține acuzațiile erau inexistente, la data de 13 noiembrie 2018, în urma examinării demersului Procurorului General al Republicii Moldova, Eduard Harunjen, înaintat la 12 noiembrie 2018, Consiliul Superior al Magistraturii a emis o hotărâre prin care a dispus aplicarea față de judecătorul Popovici Eugen a măsurii procesuale de constrângere constând în suspendarea provizorie din funcție.

11. Ulterior, prin ordonanța Procuraturii Anticorupție din 5 mai 2020, s-a dispus scoaterea integrală de sub urmărire penală a lui Popovici Eugen și clasarea procesului penal în partea în care acesta fusese vizat în cursul investigațiilor. Ca temei de fapt, s-a invocat lipsa circumstanțelor de pretindere, acceptare sau primire a unor sume de bani în scopul îndeplinirii unor acțiuni legate de exercitarea atribuțiilor sale conform legii. Ca temei de drept, s-au aplicat prevederile art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală.

12. În urma scoaterii integrale de sub urmărire penală, la cererile depuse la 2 iunie 2020 și 3 iulie 2020, prin Hotărârea Consiliului Superior al

Magistraturii din 7 iulie 2020, s-a dispus anularea suspendării din funcție a lui Popovici Eugen și reluarea activității sale de judecător la Judecătoria Orhei, cu repunerea acestuia în toate drepturile avute anterior.

13. Prin ordinul nr. 323/P din 7 iulie 2020, emis de Președintele Judecătoriei Orhei, s-a stabilit reîncadrarea acestuia în funcția de judecător în cadrul Judecătoriei Orhei, sediul central, începând cu aceeași dată.

14. Reclamantul a precizat că, până în prezent, deși a înaintat cereri atât către Judecătoria Orhei, cât și către Consiliul Superior al Magistraturii, nu i-au fost achitate drepturile salariale restante și nu i-a fost acordat concediul legal convenit. De asemenea, nu i-au fost achitate drepturile concediale aferente perioadei în care a fost suspendat fără temei din funcție.

15. Popovici Eugen consideră că, în circumstanțele menționate, are dreptul la repararea prejudiciului material și moral, în conformitate cu Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

16. Reclamantul a susținut că, prin recunoașterea sa în calitate de învinuit, i s-a încălcat dreptul fundamental garantat de art. 53 din Constituție, iar suferințele psihice suferite necesită a fi compensate prin acordarea de despăgubiri morale.

17. A subliniat că decizia neîntemeiată a Consiliului Superior al Magistraturii de a-și da acordul pentru pornirea urmăririi penale, tragerea la răspundere penală și suspendarea sa din funcție, împreună cu acțiunile ilegale ale procurorilor, cum ar fi efectuarea măsurilor speciale de investigație înainte de pornirea urmăririi penale și inițierea urmăririi penale fără existența unor probe concrete, i-au cauzat un prejudiciu material și moral semnificativ.

18. În plus, el a arătat că urmărirea penală, suspendarea provizorie din funcție și mediatizarea cazului său într-un mod care contravine principiului prezumției de nevinovăție au generat suferințe psihice și prejudicii materiale. Acestea au fost agravate de cheltuielile legate de deplasările la sediile organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată, precum și de necesitatea angajării unui avocat pentru a-și apăra drepturile în fața acuzațiilor nefondate.

19. Reclamantul a subliniat că acțiunile ilegale admise de procurori, inclusiv durata îndelungată a persecuției penale, i-au cauzat prejudicii semnificative. Fiind supus măsurii procesuale de constrângere sub formă de suspendare provizorie din funcție, el a fost privat de dreptul de a munci, de a beneficia de salariul convenit și de plățile concediale, toate acestea în condițiile în care nu a fost vinovat de fapta care i-a fost incriminate.

20. Deși se bucura de o reputație impecabilă în familie și în societate, reclamantul a suferit grav din cauza acțiunilor inadecvate ale reprezentanților procuraturii, care au evaluat în mod neobiectiv circumstanțele cauzei încă de la început. Mai mult, procurorii au exercitat presiuni inadmisibile prin

menționarea soției sale ca fiind co-participantă la infracțiunea incriminată, în ordonanța de punere sub învinuire din 1 noiembrie 2018. Această situație a generat un stres continuu, obligându-l să-și demonstreze nevinovăția. Stresul la care a fost supusă întreaga familie a condus, pe cale de consecință, la apariția unor circumstanțe care au dus inclusiv la desfacerea căsătoriei.

21. Perioada îndelungată a urmăririi penale a amplificat incertitudinea legată de soarta sa, provocând o teamă constantă privind perspectiva unei pedepse penale aplicate ilegal. De asemenea, durata excesivă a cercetărilor penale, în lipsa unui temei legal de tragere la răspunderea penală, a determinat suferințe emoționale și psihice grave. Faptul că se afla sub urmărire penală, alături de mediatizarea cazului în mod contrar principiului prezumției de nevinovăție, a afectat șansele sale de a-și continua cariera profesională.

22. Având în vedere suferințele morale și prejudiciile cauzate de aproximativ doi ani de persecutare ilegală, reclamantul consideră că o despăgubire adecvată și echitabilă ar fi în valoare de 2 000 000 de lei.

23. Reclamantul, Popovici Eugen, solicită încasarea din contul bugetului de stat, cu titlu de prejudiciu material, a următoarelor sume:

- 1) Salariul neachitat pentru perioada 13 noiembrie 2018 – 6 iulie 2020, în valoare de 406.817,39 lei, sumă care, conform informațiilor furnizate de Judecătoria Orhei, reprezintă salariul cuvenit dar neplătit pe perioada suspendării provizorii din funcție.
- 2) Drepturile concediale neacordate pentru perioada 13 noiembrie 2018 – 7 iulie 2020, aferente celor 38 de zile calendaristice și 10 zile lucrătoare de concediu anual plătit, la care reclamantul ar fi avut dreptul dacă nu ar fi fost suspendat. Valoarea totală a acestora este de 35.245,55 lei:
 - 9.386,30 lei pentru 10 zile lucrătoare;
 - 25.859,25 lei pentru 38 de zile calendaristice.
- 3) Coeficientul de inflație aplicat la sumele de bani reținute de angajator, respectiv salariul în valoare de 406.817,39 lei și drepturile concediale în valoare de 35.245,55 lei, conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 1545. Acesta se calculează pornind de la câștigul mediu lunar al reclamantului la momentul cauzării prejudiciului și ținând cont de coeficientul oficial de inflație până la data achitării sumelor restante.
- 4) Penalități de întârziere, în valoare de 931.966,14 lei, calculate conform art. 330 alin. (2) din Codul muncii, care prevede plata unei penalități de 0,3% pentru fiecare zi de întârziere în cazul reținerii nejustificate a salariului și a indemnizației de concediu. Penalitățile se aplică asupra sumelor de:
 - 406.817,39 lei (salariu);
 - 35.245,55 lei (drepturi concediale).

- 5) Costuri pentru asistență juridică, în valoare de 38.000 lei, achitate de reclamant în cadrul procesului penal privind acuzațiile de comitere a infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) și art. 243 alin. (2) din Codul penal.

24. Reclamantul a subliniat că salariul și drepturile concediale nu i-au fost achitate în ciuda solicitărilor adresate Consiliului Superior al Magistraturii și Judecătoriei Orhei. În răspunsurile primite, Consiliul Superior al Magistraturii a indicat că obligația de plată revine Judecătoriei Orhei, iar aceasta din urmă a susținut că respectivele sume trebuie încasate din contul bugetului de stat. În acest sens reclamantul a invocat prevederile art. 112 din Codul muncii, care garantează dreptul inalienabil al salariatului la concediul anual plătit și la indemnizația aferentă.

25. Reclamantul consideră că întârzierea nejustificată în achitarea sumelor respective constituie o încălcare a drepturilor sale fundamentale și impune recuperarea integrală a prejudiciului cauzat.

26. Reclamantul, Popovici Eugen, a solicitat încasarea din contul statului Republica Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției, a următoarelor sume:

- 1) 2.000.000 lei cu titlu de remediu pentru compensarea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești, care au dus la suferințe emoționale și psihice, precum și la afectarea reputației și a vieții sale familiale.
- 2) 406.817,39 lei, pentru compensarea prejudiciului material cauzat prin reținerea și neachitarea salariului aferent perioadei de suspendare din funcție (13 noiembrie 2018 – 6 iulie 2020).
- 3) 35.245,55 lei, pentru compensarea prejudiciului cauzat prin neachitarea drepturilor concediale aferente perioadei de suspendare (13 noiembrie 2018 – 6 iulie 2020), care includ: 25.859,25 lei pentru 38 de zile calendaristice de concediu și 9.386,30 lei pentru 10 zile lucrătoare de concediu.
- 4) 931.966,14 lei, cu titlu de penalitate, conform prevederilor legale, reprezentând 0,3% pentru fiecare zi de întârziere la plata salariului (406.817,39 lei) și a drepturilor concediale (35.245,55 lei), începând cu 13 noiembrie 2018 până la stingerea completă a restanțelor.
- 5) Coeficientul de inflație aplicabil sumelor reținute de angajator începând cu 13 noiembrie 2018, calculat conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 1545, pentru a reflecta pierderile financiare cauzate de deprecierea valorii banilor.
- 6) 38.000 lei, reprezentând suma achitată pentru asistența juridică în procesul penal de acuzare de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) și art. 243 alin. (2) din Codul penal. Reclamantul menționează că a încheiat un contract de asistență juridică cu

avocatul Dumneanu Radu și a achitat onorariul în baza bonului de plată seria PL nr. 264045. Conform art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545, această sumă trebuie să fie compensată de stat.

7) 20.000 lei, reprezentând cheltuielile suportate pentru asistența juridică în procesul civil legat de obținerea compensațiilor pentru prejudiciile cauzate.

27. În drept, reclamantul a invocat prevederile relevante din CEDO: art. 6 și art. 8, privind dreptul la un proces echitabil și respectarea vieții private; Codul de procedură penală: art. 524 și art. 524¹, referitoare la drepturile persoanei vătămate în mod nejustificat; Legea nr. 1545/1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiuni ilegale; Codul civil: art. 14, art. 512, 514, 1398, 1405, și alte articole aplicabile privind obligațiile și repararea prejudiciilor; Codul muncii: art. 330 alin. (2), care prevede plata penalităților în caz de întârziere a salariului și a altor drepturi salariale; Codul de procedură civilă: art. 85 alin. (1) lit. 1) și alte articole relevante.

28. Reclamantul consideră că încasarea sumelor solicitate este justificată în temeiul acțiunilor ilicite ale organelor de stat, care i-au încălcat drepturile fundamentale, cauzând prejudicii materiale și morale semnificative.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

29. Prin hotărârea din 11 octombrie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Popovici Eugen împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată. S-a încasat din contul bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Popovici Eugen cu titlu de prejudiciu material, suma de 406.817, 39 lei, ceea ce constituie salariul, suma de 35.245, 55 lei, ceea ce constituie plata concediului anual și suma de 38.000 lei, ceea ce constituie cheltuielile de asistență juridică suportate la examinarea cauzei penale, cu titlu de prejudiciu moral suma de 100.000 lei și cu titlu de compensarea cheltuielilor de judecată suma de 10.000 lei, ceea ce constituie cheltuielile de asistență juridică. În rest acțiunea s-a respins ca neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

30. Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe în partea respingerii acțiunii, la 15 octombrie 2022, avocatul Radu Dumneanu, în interesele lui Popovici Eugen, a declarat apel, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei decizii de admitere integrală a cererii de chemare în judecată.

31. La data de 17 octombrie 2022, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii, solicitând casarea acesteia și emiterea unei decizii de respingere integrală a cererii de chemare în judecată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

32. Prin decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile declarate de către Popovici Eugen și de către Ministerul Justiției. S-a menținut hotărârea din 11 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, fără modificări.

33. În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a constatat că prevederile relevante speței se regăsesc în Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Această lege stabilește în mod expres momentul nașterii dreptului la repararea prejudiciului, precum și condițiile care determină răspunderea statului.

34. De la început, instanța de apel a subliniat că nu pune la îndoială obligația legală a procurorului și a organelor de urmărire penală, în limitele competenței lor, de a iniția urmărirea penală atunci când există o bănuială rezonabilă despre săvârșirea unei infracțiuni sau când sunt sesizate cu privire la aceasta. Totodată, instanța a evidențiat că urmărirea penală are ca scop colectarea probelor necesare pentru constatarea existenței infracțiunii și identificarea persoanei vinovate.

35. Cu toate acestea, instanța de apel a considerat imperios să sublinieze că, potrivit art. 1, 7, 8, 252 și 254 din Codul de procedură penală, inițierea urmăririi penale și incriminarea unei persoane trebuie să se bazeze pe un echilibru just, real și efectiv între bănuiala rezonabilă, fundamentată pe fapte și probe verosimile, și îndoiala rezonabilă, prin care organul de urmărire penală este obligat să examineze în mod obiectiv toate probele administrate. În acest sens, instanța a subliniat obligația organelor de urmărire penală și a procurorilor de a lua toate măsurile legale pentru cercetarea completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei, astfel încât să fie stabilit adevărul.

36. De asemenea, instanța de apel a notat că vinovăția unei persoane în săvârșirea unei infracțiuni nu poate fi întemeiată pe presupuneri, iar toate îndoielile care nu pot fi înlăturate în procesul probatoriu, conform Codului de procedură penală, trebuie interpretate în favoarea bănuitului sau învinuitului. Instanța a subliniat că obligația fundamentală a organelor de urmărire penală și a procurorilor este de a cerceta toate aspectele cauzei în mod complet și obiectiv, excluzând caracterul inchizitorial al anchetei penale.

37. Astfel, instanța de apel a evidențiat faptul că art. 1 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru

prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

38. În contextul situației de fapt constatată, instanța de apel a reținut că, odată cu emiterea ordonanței Procuraturii Anticorupție din 5 mai 2020, prin care Popovici Eugen a fost scos integral de sub urmărire penală în temeiul art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii, reclamantul/apelant a dobândit dreptul de a solicita repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești. În speță, instanța a constatat că sunt întrunite condițiile legale necesare pentru exercitarea acestui drept.

39. Astfel, instanța de apel a apreciat ca fiind lipsite de temei argumentele Ministerului Justiției conform cărora, în speță, nu ar fi întrunite condițiile de aplicabilitate a răspunderii statului în conformitate cu Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

40. Instanța de apel a subliniat că, potrivit dispozițiilor legale enunțate, angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă presupune îndeplinirea unor condiții speciale. Printre acestea se numără fapta ilicită, care, în materia respectivă, are particularități specifice. Prin urmare, nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului. De asemenea, o condiție esențială pentru angajarea răspunderii statului este existența unui act de reabilitare, care confirmă oficial comiterea unei erori judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

41. Instanța de apel a considerat nejustificate argumentele Ministerului Justiției conform cărora materialele cauzei nu ar conține dovezi emise de judecătorul de instrucție sau de instanța de judecată prin care acțiunile organelor de urmărire penală și ale procuraturii ar fi fost declarate ilegale. Instanța a subliniat că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a reclamantului Popovici Eugen, anexată la materialele cauzei, este suficientă și relevantă pentru a clarifica situația și a elimina orice dispută cu privire la vinovăția acestuia.

42. Instanța de apel a subliniat că, urmând raționamentul apelantului Ministerului Justiției, organul de urmărire penală ar putea, contrar art. 21 din Constituție, să tragă la răspundere penală orice persoană în lipsa unor probe veridice și plauzibile, dincolo de orice îndoială rezonabilă. Într-un astfel de scenariu, Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 ar deveni inaplicabilă și lipsită de substanță.

43. Instanța a precizat că o astfel de abordare este fundamentată pe o interpretare arbitrară a textului și spiritului Legii nr. 1545-XIII, care face o distincție clară între acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală bazate pe erori și cele care rezultă din intenție criminală, reglementate de normele speciale ale Codului penal.

44. De asemenea, instanța de apel a accentuat că Legea nr. 1545-XIII nu condiționează angajarea răspunderii statului de existența unui act judiciar

separat care să declare acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanței de judecată ca fiind ilegale. Ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a lui Popovici Eugen constituie o dovadă legală suficientă, care atestă tragerea ilegală a persoanei la răspundere penală.

45. Astfel, instanța de apel a concluzionat că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală reprezintă temei pentru ca reclamantul să solicite repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală. În acest sens, prevederile Legii nr. 1545-XIII sunt pe deplin aplicabile.

46. Instanța a mai subliniat că, potrivit art. 1998 din Codul civil, cel care acționează ilicit față de altul, cu vinovăție, are obligația de a repara prejudiciul patrimonial cauzat, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral rezultat din acțiuni sau omisiuni.

47. Instanța de apel a reținut că, în ceea ce privește pretenția privind prejudiciul moral, conform art. 11 alin. (1) și (3) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, mărimea compensației pentru prejudiciul moral este stabilită de instanța de judecată, luând în considerare o serie de factori precum gravitatea infracțiunii, caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale, durata urmăririi penale și rezonanța cazului în societate, natura dreptului lezat și efectul asupra suferințelor fizice și psihice ale reclamantului. De asemenea, instanța trebuie să se bazeze pe principiile compensării rezonabile și echitabile, astfel încât despăgubirea să aibă un efect compensatoriu, fără a deveni excesivă sau nejustificată.

48. Din înscrisurile dosarului a rezultat că Popovici Eugen a fost pus sub învinuire în baza unor acuzații grave de corupție și spălare de bani, fiind supus unor măsuri de urmărire penală și speciale de investigație. În final, acesta a fost scos de sub urmărire penală prin ordonanța din 5 mai 2020 a procurorului în Procuratura Anticorupție, pe motiv că faptele nu întruneau elementele infracțiunii, conform art. 275 pct. 3) Cod procedură penală.

49. Pe parcursul celor aproximativ doi ani în care s-a aflat sub învinuire, reclamantul a resimțit neliniște și incertitudine care i-au cauzat suferințe psihice, fiind afectată grav reputația sa profesională și personală, mai ales în contextul funcției de judecător. Acțiunile de urmărire penală au fost larg mediatizate, afectându-i imaginea publică prin articole care sugerau vinovăția sa.

50. Instanța de apel a considerat că suma de 100.000 lei stabilită de instanța de fond cu titlu de despăgubire morală este una echitabilă și rezonabilă, având în vedere natura și gravitatea prejudiciului suferit. De asemenea, a subliniat că suma solicitată de reclamant, respectiv 2.000.000 lei, este excesivă, nefiind dovedite suferințe morale de o asemenea intensitate. Instanța a reiterat că despăgubirile trebuie să reflecte principiile echității și să aibă un efect compensatoriu, fără a se transforma în venituri nejustificate pentru partea vătămată.

51. Prin urmare, instanța de apel a considerat că suma de 100.000 lei, dispusă de instanța de fond, reprezintă o satisfacție adecvată și echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat lui Popovici Eugen.

52. Cu privire la pretenția de reparare a prejudiciului material, instanța de apel a reținut următoarele:

53. Prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 179/16 din 7 iulie 2020, a fost anulată suspendarea din funcție a lui Popovici Eugen și s-a dispus reluarea activității acestuia de judecător la Judecătoria Orhei, cu repunerea în drepturile avute anterior. Ulterior, prin ordinul președintelui Judecătoriei Orhei, sediul Central, nr. 323/P din 7 iulie 2020, reclamantul a fost reîncadrat în funcția de judecător începând cu aceeași dată.

54. Conform informației emise de Judecătoria Orhei, salariul datorat pentru perioada suspendării din funcție, 13 noiembrie 2018 – 6 iulie 2020, era de 406.817,39 lei, iar plata aferentă concediului anual neacordat, pentru aceeași perioadă, era de 35.245,55 lei, corespunzător la 38 de zile calendaristice și 10 zile lucrătoare.

55. Instanțele anterioare au concluzionat că neplata salariului și suspendarea din funcție au fost cauzate de acțiunile organelor de urmărire penală și măsurile dispuse în legătură cu urmărirea penală inițiată împotriva reclamantului. Astfel, repararea prejudiciului material trebuie realizată conform Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, nu prin solicitarea de plăți de la Judecătoria Orhei.

56. Instanța de apel a subliniat că suspendarea din funcție a reclamantului a fost dispusă pentru motive independente de voința sa, fiind legată de măsurile procesuale întreprinse împotriva lui. În acest context, statul este obligat să repare prejudiciul cauzat prin neplata salariului și lipsirea de alte drepturi salariale, deoarece reclamantul nu a putut desfășura nicio activitate profesională, având interdicții legale corespunzătoare funcției de judecător.

57. În privința pretențiilor suplimentare, instanța de apel a reținut că: pretenția privind penalitățile în quantum de 931.966,14 lei, reprezentând 0,3% pentru fiecare zi de întârziere, a fost corect respinsă de instanța de fond, întrucât Legea nr. 1545 nu prevede o astfel de reparație din partea statului. Pretenția privind coeficientul de inflație aplicat sumelor de bani reținute nu este justificată, deoarece art. 8 alin. (1) din Legea nr. 1545 prevede compensarea bazată pe câștigul mediu lunar cu aplicarea coeficientului de inflație doar pentru cazurile în care prejudiciul reprezintă pierderi de venituri diferite de salariul de funcție, ceea ce nu este aplicabil în speță.

58. Prin urmare, instanța de fond a dispus în mod corect încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 406.817,39 lei cu titlu de salariu și a sumei de 35.245,55 lei pentru concediul anual neacordat, respingând cererile suplimentare privind penalitățile și coeficientul de inflație. Instanța de apel consideră că această soluție este întemeiată și proporțională cu prejudiciul material dovedit.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

59. La data de 21 iunie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău și a hotărârii Judecătoriai Chișinău, sediul Centru, din 11 octombrie 2022, și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă integral acțiunea ca nefondată.

60. Ulterior, la 29 iunie 2023, avocatul Radu Dumneanu, acționând în numele lui Popovici Eugen, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău și a hotărârii Judecătoriai Chișinău, sediul Centru, și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admisă acțiunea reclamantului.

61. La data de 30 iunie 2023, Popovici Eugen a declarat personal recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, precum și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admisă acțiunea sa.

ARGUMENTELE RECURSULUI

62. *În motivarea recursului, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a reținut că motivarea instanțelor conform căreia reclamantul/intimatul are dreptul de a solicita compensarea prejudiciului în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545 este nefondată și eronată. Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545, sunt reparabile prejudiciile materiale și morale cauzate persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive, precum arestul, declarația de a nu părăsi localitatea sau țara, sau tragerii ilegale la răspundere penală. Din prevederile acestei norme rezultă că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.*

63. În această ordine de idei, a subliniat că este esențial să se constate ilegalitatea actului procedural emis de organul de drept. Astfel, dacă printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil se demonstrează că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală sunt sau au fost ilegale, dreptul la despăgubire se naște indiferent de culpabilitatea persoanei. Atât instanța de fond, cât și instanța de apel aveau obligația de a indica în mod expres care act ilicit justifică răspunderea statului.

64. În sensul prevederilor legale, rezultă că angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală presupune îndeplinirea unor condiții speciale, în principal existența unei fapte ilicite. Totuși, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

65. Prin urmare, Ministerul Justiției a menționat că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil emis de judecătorul de

instrucție sau de un organ ierarhic superior, care să stabilească ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală.

66. În consecință, consideră că instanța de apel a menținut eronat hotărârea instanței de fond, în condițiile în care în speță nu sunt îndeplinite toate condițiile de aplicabilitate ale prevederilor Legii nr. 1545. Astfel, hotărârea instanței de fond a fost nejustificat menținută de instanța de apel, deși prezenta acțiune nu îndeplinește toate condițiile necesare pentru aplicarea acestei legi. În acest context, nu există niciun temei legal pentru a solicita încasarea prejudiciului

67. În motivarea recursului, avocatul Radu Dumneanu, acționând în interesele lui Popovici Eugen, a reiterat în esență circumstanțele de fapt și de drept expuse anterior în cererea de chemare în judecată și cererea de apel. Avocatul a formulat cererea în sensul dezacordului cu soluțiile adoptate de instanțele inferioare, susținând că acestea nu au analizat în mod corespunzător probele administrate și au aplicat eronat normele de drept material și procesual incidente cauzei, ceea ce a condus la o soluție nejustificată și nelegală.

68. În motivarea recursului, Popovici Eugen a invocat că suspendarea achitării salariului pe durata urmăririi penale, precum și neexecutarea corespunzătoare a Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii din 7 iulie 2020, care dispunea anularea suspendării din funcție și repunerea în drepturi a reclamantului Eugen Popovici, au condus la încălcarea dreptului la proprietate. Salariul pentru perioada suspendării nu a fost achitat nici până în prezent, iar reclamantul consideră că, în temeiul Codului muncii, este îndreptățit să primească inclusiv penalități pentru întârzierea plății.

69. A susținut că această încălcare a dreptului la proprietate trebuie evaluată din perspectiva „speranței legitime” garantate de art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO. Conform jurisprudenței CEDO, noțiunea de „bun” include nu doar proprietatea corporală, ci și creanțele și valorile patrimoniale care oferă reclamantului o „speranță legitimă” de a dobândi un drept de proprietate. Exemplificări relevante din jurisprudență includ cazurile Van der Mussele c. Belgiei, Pine Valley Development Ltd. c. Irlandei, și Pressos Compania Naviera S.A. c. Belgiei.

70. În temeiul art. 6, art. 8 și art. 1 al Protocolului nr. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și al legislației relevante (Codul de procedură penală, Codul civil, Codul muncii, Legea nr. 1545 și Codul de procedură civilă), concluziile instanțelor de fond și apel sunt contradictorii cu circumstanțele cauzei și probele administrate.

71. Deciziile instanțelor, marcate de o apreciere arbitrară a probelor și de neaplicarea legii materiale adecvate, sunt nelegale și încalcă dreptul recurentului la proprietate.

POZIȚIA INTIMATULUI

72. Prin referința depusă la 3 august 2023, Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de intervenient accesoriu, a susținut poziția Ministerului Justiției, conform căreia instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material privind încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. În acest context, instanțele au admis în mod eronat și neîntemeiat, chiar și parțial, pretenția privind încasarea prejudiciului, în condițiile în care nu sunt întrunite cumulativ circumstanțele prevăzute de art. 6 (dreptul la repararea prejudiciului) și art. 3 (cazurile de reparare a prejudiciului material și moral).

73. De asemenea, a precizat că, în cazul respectiv, nu a fost emisă nicio sentință definitivă și irevocabilă de achitare și nici vreo ordonanță de încetare a urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

74. Totodată, a subliniat că instanța de judecată a dispus repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor judiciare fără ca acestea să fie probate în mod corespunzător.

75. În ceea ce privește evaluarea admisibilității cererilor de recurs formulate de Ministerul Justiției, avocatul Radu Dumneanu și Popovici Eugen împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 11 octombrie 2022, și a deciziei Curții de Apel Chișinău din 28 martie 2023, Consiliul Superior al Magistraturii a decis să lase această chestiune la aprecierea instanței de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

76. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

77. Art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție):

„Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor”.

78. Art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).”

79. Art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procesual.”

80. Art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; a interpretat în mod eronat legea; a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.”

81. Art. 432 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.”

82. Art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

83. Cu referire la termenul de declarare a recursurilor, prevăzut la art.434 alin. (1) din Codul de procedură civilă sus-citat, instanța de recurs reține că recurenții au respectat acest termen.

84. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 1 septembrie 2023.

85. Astfel, că procedura admisibilității recursurilor va consta în verificarea existenței unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433 din Codul de procedură civilă, în vigoare la momentul depunerii recursurilor, la caz, 21 iunie 2023, 29 iunie 2023 și 30 iunie 2023.

86. Din analiza recursului declarat de către Ministerul Justiției rezultă că aceasta a invocat temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă.

87. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reținând că, recurentul a făcut trimitere la temeiul de drept prevăzut de art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedura civilă – interpretarea eronată a legii, nu a stabilit că normele aplicate suscită îndoieli la aplicare sau instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers. La fel nu a stabilit că instanța de apel la examinarea cauzei a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces.

88. Analizând recursurile depuse de avocatul Radu Dumneanu și de Popovici Eugen, instanța de recurs a constatat că recurenții s-au raportat la temeiul de drept prevăzut de art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă. În esență, aceștia au exprimat dezacordul față de soluția adoptată de instanța de apel, însă nu au indicat concret care norme de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat de către instanța de apel.

89. Mai mult, instanța de recurs subliniază că instanța de apel a analizat minuțios toate circumstanțele relevante din speță și a motivat temeinic soluția adoptată, oferind o justificare clară și completă în baza probelor administrate și a prevederilor legale aplicabile.

90. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența circumstanțelor expuse în art. 432 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 1 septembrie 2023), nu a stabilit încălcarea de către instanța de apel a acestor circumstanțe. Cu atât mai mult că recurenții nu indică în concret asupra unor încălcări de ordin procedural.

91. În acest context, completul de judecată reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

92. Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

93. În speță, completul de judecată menționează că recursurile în cauză conțin obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

94. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenților la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

95. Drept urmare, completul de judecată reține că argumentele invocate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de avocatul Radu Dumneanu în interesele lui Popovici Eugen și de Popovici Eugen, nu pot constitui temei de admisibilitate a recursurilor, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

96. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 431 alin. (1) și (2), art.433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursurilor, art.440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibile recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de avocatul Radu Dumneanu în interesele lui Popovici Eugen și de Popovici Eugen împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă